

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ

З ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Визначено проблеми обліку розрахунків з оплати праці в сучасних умовах господарювання. Запропоновано напрями їх вирішення шляхом удосконалення аналітичного обліку розрахунків з оплати праці, автоматизації обліку, систематизації та уніфікації процедур з організації та обліку праці.

Аннотация. Определены проблемы учета расчетов по оплате труда в современных условиях хозяйствования. Предложены направления их решения путем усовершенствования аналитического учета расчетов по оплате труда, автоматизации учета, систематизации и унификации процедур по организации и учету труда.

Annotation. The problems of accounting calculations of wages in the current economic conditions, are discussed. Solutions are offered through improving the analytical accounting of labour payment, automated accounting, ordering and unification of labor organization and accounting procedures.

Ключевые слова: оплата праці, розрахунки, заробіт на плата, облік, документація, автоматизація.

Оплата праці була і завжди буде мотивуючим фактором працівників до ефективної діяльності економічного зростання підприємства. З іншого боку, витрати на оплату праці є одним із суттєвих елементів витрат підприємства. Забезпечення управління даними про працю та її оплату багато в чому залежить від створення ефективної системи і методики ведення обліку розрахунків з оплати праці. Питання обліку розрахунків з оплати праці мали окремі проблеми як за умов командно-адміністративної економіки, так і за умов ринку. Тому необхідно уніфікувати проблеми обліку розрахунків з оплати праці з метою надання пропозицій щодо їх вирішення.

Значний внесок у теорію та методологію обліку розрахунків з оплати праці зробили такі вчені: Бутинець В. В., Голов С. Ф., Кирилюк С. С., Пушкар М. С., Задорожний З. В., Покатаєва О. В., Шумська Т. В., Юркова А. С. та ін. Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних вчених, слід зазначити, що питання обліку розрахунків з оплати праці потребують подальшого наукового дослідження з урахуванням сучасних умов господарювання та комплексного підходу до їх вирішення.

Мета статті полягає в систематизації проблем обліку розрахунків з оплати праці та розробці комплексу заходів щодо їх усунення.

У рамках поставленої мети визначено такі завдання: визначити основні проблеми в системі обліку розрахунків з оплати праці; запропонувати напрями вдосконалення обліку оплати праці.

Об'єктом дослідження є система обліку розрахунків з оплати праці на вітчизняних підприємствах. Вимогами до організації обліку оплати праці на вітчизняних підприємствах є визначення завдань, системи показників, документації й системи рахунків, на яких нагромаджується відповідна інформація. Отже, завданнями є забезпечення належних даних щодо кількісного складу працівників, використання робочого часу; визначення відпрацьованого часу та виробленої продукції, контроль за виконанням норм виробітку, обчислення заробітної плати, розподіл нарахованої заробітної плати за напрямками витрат; ведення розрахунків із працівниками підприємства, із бюджетом щодо утриманих податків і органами соціального страхування щодо відрахувань на соціальне страхування тощо [1].

Розрахунки з оплати праці завжди були одним із найголовніших об'єктів бухгалтерського обліку, це пояснюється соціальною значущістю заробітної плати, складністю законодавчого механізму регулювання оплати праці в країні, комплексною перебудовою організації заробітної плати в сучасних умовах господарювання. Реалізація завдань реформування системи бухгалтерського обліку та сучасні ринкові зміни діючої системи організації оплати праці потребують докорінних змін методології обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві.

Методологічні засади обліку розрахунків з оплати праці встановлені П(С)БО 26 "Виплати працівникам" [2]. Норми П(С)БО 26 поширюються на роботодавців – підприємства, організації, інші юридичні особи незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності). Цей нормативно-правовий акт регламентує правила бухгалтерського обліку виплат працівникам, у ньому ж і передбачених, а саме: поточних виплат; виплат при звільненні; виплат по закінченні трудової діяльності; виплат інструментами власного капіталу підприємства; інших довгострокових виплат.

Ще одними нормативними документами щодо обліку розрахунків з оплати праці є План рахунків та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [3]. Згідно з Планом рахунків для обліку розрахунків з оплати праці призначено синтетичний рахунок 66 "Розрахунки за виплатами працівникам".

Автор вважає, що необхідним є вдосконалення діючої моделі аналітичного обліку розрахунків з оплати праці. З цієї метою пропонується ввести відповідні аналітичні рахунки до субрахунку 661

Такі зміни дозволяють підвищити інформативність системи обліку стосовно розрахунків з оплати праці й узгодять чинні нормативні документи.

Одним із напрямів удосконалення системи ведення бухгалтерського обліку є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки. Для вдосконалення ведення обліку оплати праці потрібно забезпечити підприємство комп'ютерним веденням обліку. Це дасть змогу швидко та якісно здійснювати аналіз витрат на оплату праці, проводити розрахункові операції, швидко й надійно визначати всі статті витрат.

На сучасний момент існує досить велика кількість універсальних комплексів ведення бухгалтерського обліку, що призначені для автоматизації обліку праці та заробітної плати. Дуже важливо відображати економічно достовірну та обґрунтовану інформацію про виконання нормативів і динаміку показників про працю, нагляд за дотриманням співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати, за зменшенням невіробничих витрат скритих та явних витрат робочого часу, стимулювання праці на підприємстві. На основі цієї інформації здійснюється контроль за виконанням робочого часу на підприємстві, впровадження прогресивних методів праці, дотриманням правильного співвідношення між зростанням продуктивності праці та заробітної плати.

Облік розрахунків з оплати праці повинен включати в себе вирішення таких питань:

обґрунтування структури заробітної плати працівників з уніфікацією призначення надбавок, доплат, премій тощо;

розробка контрактної системи оплати праці;

обґрунтування концепції планування витрат на оплату праці в системі витрат підприємства;

адаптування вимог чинних стандартів обліку до галузевих особливостей підприємств [4].

При обґрунтуванні структури заробітної плати необхідно визначити соціальний пакет, під яким у широкому значенні слід розуміти надання роботодавцем блага у вигляді пільг, компенсацій, привілеїв і соціальних гарантій, які перевищують розмір його основної заробітної плати.

До складу соціального пакета включаються як базові соціальні гарантії, передбачені законодавством про працю та соціальне забезпечення, так і додаткові матеріальні блага, надання яких здійснюється роботодавцем за власною ініціативою. Причому на підприємстві має бути чітко визначено, які саме стимулюючі та компенсаційні виплати належать до виплати працівникам підприємства і за які досягнення.

Одним із напрямів удосконалення оплати праці є контрактна форма. Контракт – особливий вид трудового договору, в якому термін дії, права, обов'язки і відповідальність сторін, умови оплати й організації праці, лад і умови розірвання контракту, окрім передбачених законодавством про працю, встановлюються сторонами угоди самостійно [5].

Так, доцільніше перевести оплату керівників, службовців і фахівців на контрактну форму. Контрактна система дозволяє привабити й утримати найбільш кваліфікованих і творчо активних фахівців, гнучко регулювати чисельність і склад управлінського персоналу, підвищити відповідальність і творче відношення до роботи найманого фахівця на вказаних у контракті умовах. Оплата за контрактом встановлюється з урахуванням складності та відповідальності праці, кваліфікованого рівня і ділових якостей працівника.

Робота бухгалтера, яка пов'язана з обліком розрахунків з оплати праці, найбільш складна та трудомістка. Помилка у нарахуванні заробітної плати автоматично призводить до цілої серії помилок і порушень, які є найважчими за своїми наслідками.

Останнім часом законодавчі та нормативні документи, що регламентують оплату праці та оподаткування витрат на оплату праці, досить часто змінюються. З огляду на це бухгалтерам необхідно дотримуватись законодавчих тенденцій нарахування заробітної плати з метою недопущення оплати праці нижчої за мінімальну заробітну плату, встановлену законодавством, а також знати, як здійснювати оподаткування тієї або іншої виплати в даний час.

Виходячи з викладеного, можна зробити низку висновків:

автоматизована система обліку розрахунків з оплати праці значно полегшує і підвищує якість облікового процесу;

удосконалення аналітичного обліку розрахунків з оплати праці забезпечує більш точну облікову інформацію;

чітка структуризація складових соціального пакета та контрактна форма оплати праці забезпечують стимулювання праці на підприємстві;

високий рівень кваліфікації бухгалтерських працівників та слідкування за змінами законодавства у сфері оплати праці забезпечить повноту, правильність та точність бухгалтерської інформації.

Отже, забезпечити функціонування ефективної системи оплати праці можна лише використовуючи комплексний підхід до організації праці на підприємстві та її обліку в бухгалтерії.

Наук. керівн. Безкоровайна Л. В.

Література: 1. Семенов Г. А. Організація обліку розрахунків з персоналом з оплати праці [Електронний ресурс] / Г. А. Семенов. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/.../index.htm> 1. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 "Виплати працівникам" : Наказ М Ф У № 601 від 28.10.2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом М Ф У № 291 від 30.11.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>. 4. Хома Д. М. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці в умовах економічної кризи / Д. М. Хома // Сталі розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 222–227. 5. Садовников О. А. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів [Електронний ресурс] / О. А. Садовников. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua>.